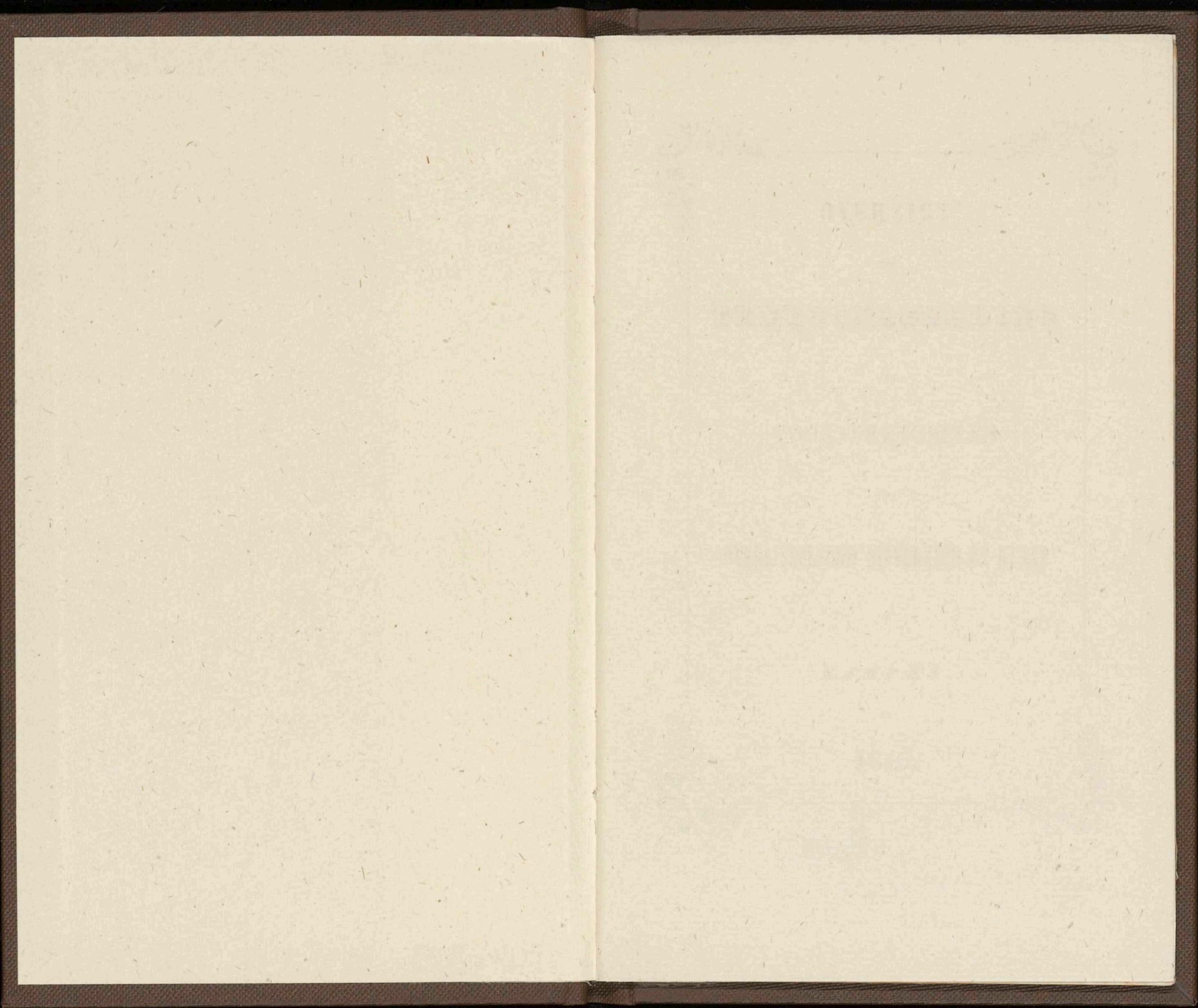

PAMFLET

028367

OVERZIGT
DER
TENTOONSTELLING

VAN
VOORTBRENGSELEN

VAN
OVERIJSSISCHE NIJVERHEID EN KUNST

TE
28567
KAMPEN,

IN
1846.

28567 35

Beft bij 4 Nov. 1846 n. 43
OVERZIGT

DER

TENTOONSTELLING

VAN

VOORTBRENGSELEN

VAN

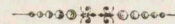
OVERIJSSCHE NIJVERHEID EN KUNST

TE

KAMPEN,

IN

1846.

GEDRUKT BIJ J. J. TIJL TE ZWOLLE.

—
1846.

Toen Z. E. de Heer Staatsraad Gouverneur van Overijssel, bij besluit van 12 December 1844, had goedgevonden te bepalen, dat er in de maanden Julij en Augustus 1846, eene derde gewestelijke tentoonstelling, en wel te *Kampen*, zoude plaats vinden, werden de volgende Heeren verzocht, om, onder voorzitterschap van Z. E., zich te vereenigen, tot eene commissie van beoordeeling en regeling van alles wat tot het welslagen derzelve betrekking zoude kunnen hebben, als:

Jonkheer Mr. J. A. SANDBERG,
Lid der Gedeputeerde Staten van Overijssel,

Baron Mr. B. W. A. E. SLOET TOT OLDHUIS,
President der Overijsselsche Vereeniging tot ontwikkeling van provinciale welvaart,

Jonkheer Mr. W. G. HOVIJ,
Lid der Ridderschap en Staten van Overijssel,

D. VAN SCHREVEN,
Kabinets Secretaris van den Staatsraad Gouverneur van Overijssel,

Jonkheer Mr. H. A. WTTewaall van Stoetwegen,
Burgemeester der stad Kampen,

C. A. GLUIJSTEEN,
President der kamer van koophandel en fabrieken te Kampen,

P. H. GALLÉ,
Fabrikant te Kampen,

J. D. VAN HASSELT,
Lid van de kamer van koophandel en fabrieken te Kampen,

N. VAN BERKUM BIJSTERBOS JR.,
Secretaris der stad Kampen,

J. L. NERING BÜGEL,
Fabrikant te Deventer,

J. W. BIRNIE,
Fabrikant te Deventer,

Jonkheer CH. DE MAERE,
Fabrikant te Enschede,

R. CAMPBELL;
Agent van de Nederlandsche Handelsmaatschappij te Nijverdal,

G. C. ARNTZENIUS,
Fabrikant te Goor,

H. E. HOFKES,
Fabrikant te Almelo,

C. TER KUILE,
Fabrikant te Enschede,

waarbij later nog is verzocht de Heer

H. L. ZEHENDER TRAUSS,
President der kamer van koophandel en fabrieken te Oldenzaal.

Verder werd bij genoemd besluit deze commissie tegen den 15 Januarij 1845 op eene verplichtende wijze te Zwolle te zamen geroepen, geïnstalleerd, en bij die gelegenheid benoemd:

Voor het Algemeen Bestuur:

Tot voorzitter, de Heer Staatsraad Gouverneur.
Tot vice president, Jonkheer Mr. J. A. SANDBERG.
Tot secretaris, de Heer D. VAN SCHREVEN.
Tot thesaurier, de Heer N. VAN BERKUM BIJSTERBOS JR.

Voor de Permanente Commissie:

Tot voorzitter, de Heer Staatsraad Gouverneur.
Tot vice president, Jonkheer Mr. H. A. WITTEWAALL VAN STOETWEGEN.
Tot secretaris en thesaurier, de Heer N. VAN BERKUM BIJSTERBOS JR.
Tot leden, de Heeren D. VAN SCHREVEN.
C. A. GLUIJSTEEN.
P. H. GALLÉ.
J. D. VAN HASSELT.

Terwijl de commissie nog dienzelfden dag in de dagbladen hare besluiten den belanghebbenden mededeelde, welke echter wat de hoofdzaak betrof, met minderen bijval dan men mogt verwachten, werden ontvangen.

Naar het ons is voorgekomen, meenden velen, dien bijval te moeten weigeren, niet omdat zij de kenmerken eener goede bedoeling in opgenoemde besluiten der Commissie voorbijzagen, maar omdat zij meenden dat de Tentoonstelling te *Kampen* te houden, die, welke te *Deventer* plaats vond, te spoedig zoude opvolgen; — dat de tijd tusschen beide voor kunst en vlijt, te kort moest geacht worden, om zich waardig meer en meer te kunnen ontwikkelen en volmaken; — en meende men op dien grond al verder te mogen voorspellen, dat de geprovoceerde expositie daarom weinige of geene voorwerpen van nieuwe vinding zoude aanbieden; en de geest des publieks, bestendig naar het nieuwe uitziende, dan ook luttel kunstgenot der gezegde tentoonstelling zou te wachten hebben.

Hoezeer velen alzoo dachten, en de Commissie er zelve onder hare leden telde, die dat gevoelen, niet geheel ongenegen waren, zoo hoorde men van eene andere zijde toch ook stemmen met bescheidenheid vragen:

»Of zij, die de op handen zijnde Tentoonstelling te »*Kampen*, ten minste als ontijdig beschouwden, — of »welligt nog een minder gunstig oordeel uitspraken — of »zij over de eigenlijke bedoeling met dezelve, en zulks »vooral met een blik op de twee vroegere in dit gewest »plaats gehad hebbende, wel ernstig hadden nagedacht, — »wel regt begrepen?» —

»Dwaze vraag! — hoorden wij hierop eens antwoorden — want dat kan toch iedereen begrijpen, waartoe eene Tentoonstelling in het aanzijn wordt geroepen: — immers tot niets anders, dan om datgene wat nieuw wordt uitgevonden, te midden of naast iets ouds te leeren kennen, en verder, om aan de leden harer Commissie eenige genoeglijke bijeenkomsten te bezorgen!» —

Dat zoodanig oordeel het loon der edelste bedoelingen ten deele valt, is niet vreemd, noch ontmoedigend; maar dat men, hoeveel pogingen er ook reeds zijn aangewend,

om algemeen te doen begrijpen, dat niet alleen schoone kunstwerken, uitmuntende door sterk sprekende kleuren, of glansrijk polituur, voor eene Tentoonstelling geschikte voorwerpen zijn, maar tevens vele zoogenaamde kleinigheden, tot het dagelijksch huishouden of ruimer maatschappelijken kring behoorende; — en dat zulks nog zoo zeer wordt voorbijgezien, dat is bevreemdend, en in het belang van kunst en vlijt, te betreuren! — Naar waarheid schreef de Heer SLOET tot OLDHUIS in 1840:

» Het denkbeeld om iets kunstigs, iets buitengewoons » te moeten leveren, schijnt nog in geen deele wegge- » nomen te zijn: doch men bedenke eens vooral, dat hoe- » zeer de kunst hare eigenaardige verdienste bezit, en » men haar zoo gaarne ontmoet, het buitengewone, het » kunstige, daarom toch niet altijd, het nuttigste, niet al- » tijd het voordeeligste is! — »

Het zij ons vergund deze woorden, ter dezer plaats, met klem te mogen herhalen.

Immers zoo dikwerf als wij ons onder de schare van bezoekers der tentoonstelling lieten vinden, zagen wij ook hoe men, bijna zonder uitzondering, alleen oogen had voor het blinkende, grootsche, kostbare; — terwijl men het minder in het oog vallende, ook het bruikbaarste, en waardigste in het dagelijksch leven, geen, of bijna geen aandacht waardig keurde.

Mag dit gezegde tot heden nog op eene groote reeks van bezoekers der Tentoonstelling toegepast worden, hoe veel werkbazen en fabriekanten van dit Gewest, toonden bestendig dit gevoel te deelen!

En wie zulks nu nog mogt betwijfelen, die noodigen wij vriendelijk uit, om ons rekenschap te willen geven, waarom anders, zoo vele bekwame zilver- en goudsmeden, als Overijssel bezit, zoo weinig voorwerpen der Tentoonstelling hebben aangeboden, en die allen te zamen niet één zoogenaamd *stel* zilveren lepels en vorken?

Men geve ons betere reden, dan wij vermoeden te bezitten, waarom de talrijke russchen- en biezen-mattenmakerijen te *Genemuiden* en *Blokzijl* — die schoone tak van industrie — geene enkele rol uit hunne magazijnen hebben ingezonden?

Wij voor ons vinden het antwoord in het vroeger medegedeelde dwaalbegrip; en hoezeer wij later breeder trachten te vermelden, dat de jongste Overijsselsche Tentoonstelling, onze verwachting in onderscheidene opzigten heeft overtroffen, de eigenlijke bedoeling met dezelve, achten wij echter nog niet volkomen bereikt.

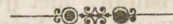
Ons voorstellende eenig overzicht te geven, over de voorwerpen van Overijsselsche nijverheid en kunst, op dezelve aangeboden, vermeenden wij het gezegde vooraf te moeten zenden, ten einde men eenigzins het standpunt zoude kennen, van waar wij tevens enkele voorwerpen eenigermate zullen beoordeelen.

Dit oordeel, het valt vooraf te bepalen, zal als aller menschen werk feilbaar en onvolkomen zijn; maar gematigdheid van toon, ook daar waar onze lof, misschien, karig zal moeten zijn, zal, naar ons voornemen, de uitspraak onzer overtuiging kenmerken.

Het ligt al verder geenzins in ons plan, om over ieder aangeboden voorwerp, ons bepaald oordeel uittespreken, en wij zullen nog veel minder van hetzelfde bestendig rekenschap kunnen geven; terwijl wij eindelijk wenschen dat men ons stilzwijgen omtrent sommige voorwerpen, niet beschouwde als hadden wij dezelve op geen waardigen prijs geschat, en nog veel minder dat zulks als een bewijs van afkeuring zoude moeten gelden.

Wij beginnen onze take naar orde van den catalogus:

Erste Afdeeling.

Schilderijen, Teeken-, Pen- en Plaatwerken.

De Heer D. J. PRUIM, te *Zwolle*, welken wij hier het eerst ontmoeten, heeft zich onder de Overijsselsche kunstschilders op vroegere Tentoonstellingen reeds gunstig doen kennen, en wist andermaal vroegere goedkeuring loflijk te handhaven.

Onder de vijf stukken door hem aangeboden, vonden

wij het landschap onder N°. 2 op den catalogus het verdienstelijkste geschilderd.

Wij vonden hierin een bevallig en aangenaam penseel, detail zonder uitpluizerij, en een overtuigend bewijs dat de schilder de schoone natuur met ernst bestudeert.

Het stuk onder N°. 4 van dezen meester vinden wij mede uiterst bevallig in ordonnantie; doch scheen ons bij de uitvoering, vooral in het geboomte, minder gelukkig te zijn geslaagd.

De Heer W. VAN ROOSMALEN te *Deventer*, leverde eene schilderij voorstellende een Hollandsch strandgezicht, bij buijg weder; een stuk dat wij meermalen met aandacht en genoeg beschouwden, en naar ons oordeel op kunstverdiensste aanspraak mag maken.

De Heer D. P. HISSINK te *Deventer*, bood twee schilderijen aan, en toonde niet ongelukkig te slagen in het uitdrukken van sprekende karakters.

Wij geven den verdienstelijken kunstenaar echter in bedenking, of eene zachtere ineensmelting der tinten, de waarde van zijnen arbeid, niet aanmerkelijk zoude verhoogd hebben?

De Heer E. COHEN te *Almelo*, maakte zich bij velen gunstig bekend, door zijne schilderij voorstellende een binnenhuis bij kaarslicht.

Dit schilderij trok de aandacht van zeer vele bezoekers der Tentoonstelling, verwierf meermalen bijzondere goedkeuring; werd spoedig verkocht; en dit alles, zal zoo hopen wij, den kunstenaar aanmoedigen den ingeslagen weg, aande hand der natuur, met ijver te blijven volgen.

Baron ALBERT DE VIVARIO, op *Schuttersveld* bij *Enschede*, bood twee schilderijen ter Tentoonstelling aan.

Het stuk voorstellende eene herinnering uit Tyrol, heeft vele aangename indrukken bij ons opgewekt en nagelaten. — Hetzelve is door den vervaardiger aan Zijne Majesteit aangeboden, die zulks welwillend heeft gelieven aantenemen.

Mejufvrouwen F. S. A. RAMBONNET en C. C. F. RAMBONNET te *Kampen*, leverden allerliefste bewijzen, dat de schilderkunst ook door haar met goed gevolg wordt beoefend.

Met bijzonder welgevallen rustte ons oog meermalen op de schilderijen door de Heeren Gebrs. HEIN aangeboden.

De Heer C. H. HEIN leverde eene schilderij in olieverw, voorstellende den ingang in het woud te *Bentheim*.

Wij gelooven niemand onregt te doen, maar waarachtige verdienste te huldigen, als wij dit stuk onder de voortreffelijkste der Tentoonstelling rangschikken; — de lucht nogthans vonden wij minder gelukkig geslaagd dan het geboomte.

De Heer H. J. HEIN bood eene schilderij in olieverw aan, voorstellende dood gevogelte en bijwerk.

Reeds bij de opening der Tentoonstelling trok dit schilderij, zoo vol waarheid en uitvoering, de aandacht van ieder bezoeker in het bijzonder.

Spoedig was hetzelfde verkocht, en werden *diverse* nieuwe exemplaren in dat genre, den schilder besteld; beter lofspraak kon den verdienstelijken kunstenaar niet ten deele vallen!

De Heer S. BIRNIE te *Kampen* leverde een schilderij in olieverw, voorstellende een fruitstukje.

Wij achten ons geenzins gerechtigd om op de betrekkelijke verdiensten van dit stukje aftedingen, doch vragen met bescheidenheid: waarom bood de Heer BIRNIE niet liever enkele van zijne teekeningen aan? — Vroeger mogten wij er meermalen van hem aantreffen, die den meester fiks deden uitkomen.

De Heer A. VAN 't ZANT, kunstschilder te *Deventer*, bood twee schilderijen in olieverw aan, en eene teekening in sapverf.

Omtrent de stukken in olieverf hoorden wij meermalen beweren, dat op een derzelve de lucht, en op het andere het water te veel overhaasting zoude doen vermoeden.

De Heer J. JANSEN VREDENBURG, kunstschilder te *Deventer*, bood vier schilderijen aan, en heeft, naar wij meenen, door allen getoond, als portret-schilder, metterdaad veel verdienste te bezitten.

De Heer J. J. FELS te *Kampen*, deed zijn bekenden goeden aanleg als landschapschilder andermaal door schoone proeven blijken.

Onder het getal zijner aangeboden stukken droeg de voorstelling der oude Raadzaal veel goedkeuring weg. hoezeer sommigen meenden dat de schilder in dit genre

en in de stoffeering zijner schilderijen, wel eens minder gelukkig slaagt, dan in het eigenlijke landschap schilderen. Niet alleen in de landschappen voorstellende gezigten aan den Rhoer meende men dit gevoelen bevestigd te zien, maar vooral in de schilderijen welke gezigten op de stad *Kampen* (in 't verschiep) voorstellen.

Een dezer stukken werd buiten deze aanmerking zeer verdienstelijk genoemd, een gezigt op de Zuidoostelijke zijde der stad *Kampen* aanbiedende.

Mejufvrouw J. A. BUNDE, op *Roobrug* bij *Deventer*, heeft den luister der gewestelijke tentoonstelling door twee voortbrengselen van haar zoo gelukkig bestuurd wordend penseel, andermaal verhoogd.

Het stuk voorstellende een bakkersjongen bij den oven, vonden wij lief geschilderd. De vervaardigster heeft hetzelfde Zijner Majesteit aangeboden, die zulks op eene verplichtende wijze heeft aangenomen.

De Heer J. PLUGGER te *Zwolle*, trachtte door de inzending van vier schilderijen zijne vroeger erkende verdiensten als zeeschilder, bij vernieuwing te handhaven, en wij gelooven gaarne daarin ook vrij wel te zijn geslaagd.

Het schilderij voorkomende onder N°. 82 op den catalogus, een havenhoofd voorstellende, trok de meeste aandacht, om het natuurlijk transparante des woelenden waters.

Eene baar op hetzelfde, kwam nogtans aan vele beschouwers, en onder deze mannen van de kunst, tevens in verhouding tot het geheel, te groot voor.

Naar wij vernemen werd deze aanmerking den schilder eens medegedeeld, die daarop zoude geantwoord hebben, dat men eigenlijk ook geen onregt had, doch dat hij toch éénmaal zoodanig een groote golf, met eigen oogen had gezien.

Tweede Afdeeling.

Goud- en Zilverwerken.

Welligt, dat eenen of meerder Heeren goud- en zilver-

smeden in *Overijssel* gevestigd, dit overzigt onder de oogen kome, en dit alzoo zijnde zullen zij uit onze inleiding, ook reeds opgemerkt hebben, dat wij over hunnen anderzins verdienstelijken arbeid, toch slechts betrekkelijk te vreden kunnen zijn.

Moge de gegevene wenk, hen, en anderen, bij eene volgende Tentoonstelling, nog levendig voor de aandacht zijn, en algemeen die rigting bevorderen, welke zich meer bepaalt, in de eerste plaats tot vervaardiging van het noodige, later tot het nuttige, en eindelijk tot het aangename.

Het aantal voorwerpen door genoemde Heeren goud- en zilverwerkers ingezonden, moeten wij, in verhouding tot dit gewest, gering noemen, — de goede bewerking kon echter bij vergelijking met vroegere Tentoonstellingen wedijveren.

Bijzondere goedkeuring vermeenden wij bovendien te moeten schenken, aan een confituur vaas, door den Heer J. H. F. ENGELER, te *Zwolle* ingezonden.

De Heeren W. H. WENINK aldaar, J. P. A. VAN DIEREN en V. BROUWER te *Kampen*, slaagden mede gelukkig in hunnen arbeid, en leverden voldoende proeven van veelzijdige bekwaamheid.

Een tabaks-comfoor door den Heer V. BROUWER voornoemd, later nog ingezonden, werd zeer geprezen, als door schoonen vorm en goede bewerking uitmuntende.

Derde Afdeeling.

Gewevene Voorwerpen.

TAPIJTEN.

Met genoegen ontmoeten wij op den catalogus den Heer J. W. BIRNIE, firma P. VAN CALCAR en Comp. te *Deventer*, aan het hoofd dezer afdeeling.

Mogt zulks als eene eer kunnen aangemerkt worden, hij zegge dan vrij: verdiend loon.

Vroegere overzigten der Overijsselsche Tentoonstellingen hebben zijne Smirnasche en andere tapijten, meer afzonderlijk beoordeeld, en de vergevorderde kunst in dezelve op waardigen prijs pogen te schatten; wij vermenen ons daaraan te kunnen refereeren, en vernamen met veel genoegen, dat Koninklijke goedkeuring, en wel in ruime mate, andermaal het zegel op zijnen verdienstelijken arbeid drukte.

De Heer P. H. GALLÉ te *Kampen*, bood sijne groote dekens en tevens diverse tapijten ter Tentoonstelling aan.

De Schotsche tapijten door hem ingezonden hebben bijzonder onze aandacht getrokken.

Wij vonden dezelve van gezonde grondstof, frisch in kleuren, en de patronen goed van teekening.

IN HET ARTIKEL

Linnen

dat wij ditmaal in eenen ruimen zin opvatten. en daaronder dan tevens damasten, halflinnen, Haarlemmer, pellen enz. zullen begrijpen ontmoeten wij eene reeks van namen op den catalogus, welke wij hier met genoegen herhalen:

De Heeren: B. BAVINK & ZN. te *Almelo*, J. M. GROEBITZ JR. en P. H. GALLÉ te *Kampen*, D. TEN DOESSCHATE te *Goor*, GEBS. SCHOLTEN te *Almelo*, KAIJSER EN COMP. en J. F. SCHOLTEN te *Enschede*, D. TEN DOESSCHATE en A. J. TEN DOESSCHATE te *Goor*, hebben door hunne ingezonden fabriekaten, der Tentoonstelling veel luister bijgezet, en aan derzelver eigenlijke bedoeling helpen beantwoorden.

Wij vonden gezegde artikelen algemeen goed gewerkt, in vele kon men vooruitgang bespeuren; — sommige derzelve mogten op bijzondere verdienste aanspraak maken.

Deze lofspraak achten wij verdiend door de Heeren BAREND BAVINK en Zoon te *Almelo*, die damasten, van eene zeldzame fijnheid, en tevens van keurige bewerking, leverden.

Genoemde firma vond echter een mededinger in den Heer P. H. GALLÉ te *Kampen*.

De uitvoerigheid en smaak in teekeningen der door dezen fabrikant toegepaste patronen, heeft ons bijzonder voldaan.

Onder het zoogenaamde halflinnen, Haarlemmer en pellegood, mogten wij algemeen bijzondere goede bewerking opmerken; — waarom men op sommige der genoemde artikelen de Jacquard-machine nog niet heeft toegepast, heeft ons echter bevreemd.

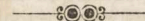
Katoenen Stoffen.

Mogt ons oordeel bevredigend zijn, bij eenig overzicht der zoogenaamde linnenkraam, ook omtrent den arbeid der Heeren fabrikanten in katoenen stoffen is hetzelfde gunstig.

Maar deszelfs vruchten zijn zoo menigvuldig, en derzelve verdiensten zoo betrekkelijk en veelzijdig, dat wij in geene details kunnen treden, zonder voor de ruimte van dit overzicht te uitvoerig te worden; wij vermelden daarom slechts de namen der Heeren fabrikanten G. GRESEL en GEBS. SCHOLTEN te *Almelo*, G. C. ARNTZENIUS en D. TEN DOESSCHATE te *Goor*, ZEHENDER TRAUS en COMP. te *Oldenzaal*, KAIJSER EN COMP., LAMBERTUS TEN CATE, C. H. NOZÄLD en C. TER KUILE, firma E. TER KUILE te *Enschede*, en WOLFF en BOTTENHEIM te *Kampen*, welke alle de Tentoonstelling door goed gewerkte fabriekaten hebben opgeluisterd, en hieraan onze goedkeuring ruimschoots schenkende, bevreemd het ons echter dat, voor zoo verre ons bekend is, niemand der opgenoemde Heeren tot heden, eene katoen drukkerij heeft gevestigd.

Gemengde Stoffen.

Onder dit rubriek van den catalogus ontmoeten wij andermaal eenige fabrikanten van welker voorbrengselen in dit overzicht met lof wordt gesproken, als de Heeren ZEHENDER TRAUS en COMP. te *Oldenzaal*, en anderen.

De Heer W. H. WARSINCK JSZ. te *Kampen*, dien wij ditmaal voor het eerst op de gewestelijke Tentoonstelling

als fabrikant ontmoeten, bood in diverse kleuren en patronen schoone trijpen aan. De Heer P. H. GALLÉ, leverde een stuk groen trijp in zijne fabriek gedrukt en geheel uit inlandsche grondstof vervaardigd. Deze proeve om het fabriikaat geheel nationaal te doen zijn, heeft ons zeer wel voldaan.

Een monster zwarte trijp door den Heer J. M. GROEBITZ Jr. te *Kampen*, aangeboden, was, bijzonder om deszelfs fijnheid, niet onverdienstelijk.

Het strekt ons tot genoegen dat de geest des tijds, die het oude, onder gewijzigde vormen, met kracht poogt te doen herleven, zich sedert eenigen tijd ook weer meerder op het voormalig gebied der trijpen, waarvan alleen in de stad *Kampen*, drie bloeiende fabrieken bestaan, schijnt te laten vinden.

De Heer GERRIT ABBINK te *Borne*, leverde rondgeweven brandspuitslangen, waardoor hij bij de brand-collegien onzes vaderlands zich onze aanbeveling waardig maakte.

H. WEIJERS, H. VAN ASSEN en JOHAN KINIJZER, (de laatstgenoemde als meester-knecht van de WED. H. VAN ASSEN), allen touwslagers te *Kampen*, gaven diverse bewijzen dat zij hun vak goed verstaan.

Het heeft ons leed gedaan van elders geene voorwerpen ter mededinging, in dit artikel te hebben mogen ontvangen.

De Heer G. VAN ENTER te *Zwolle*, besluit deze afdeeling der catalogus op eene waardige wijze.

De kunstwerken welke hij ter Tentoonstelling aanbod handhaafden zijnen gevestigden naam als passementwerker.

De door genoemden fabrikant aangeboden montant d'agrément voor dames toilet, deed echter veler oordeel dwalen, en naar wij vernamen, vooral de zoodanigen, die de uitgave voor eenen catalogus hadden gespaard.

Zoo hoorde men eens een bezoeker der Tentoonstelling beweren, dat dit voorwerp zeker moest strekken tot op-siering van een paardentuig, hetzij dan schabrak, vliegenet of staartriem.

Toen men den man zijne dwaling bescheiden onder den aandacht bragt, scheen hij tamelijk verstoord te worden, en vroeg op eenigzins barschen toon: » Hebben de vrou- » wen dan nog geen lasten genoeg te dragen? !? »

Vierde Afdeeling.

Kastmakerswerk.

Wij zijn naar orde van den catalogus tot eene afdeeling genaderd welke ons meermalen genoegelijke oogenblikken bezorgde.

Waarlijk de Heeren G. WORST en J. KAMPHUIS te *Zwolle*, C. J. SCHOLTEN, H. DENEKAMP, J. BOTTERWEG, H. J. JANSSEN VREDENBURG en E. Z. TEMPELMAN en Zoon te *Deventer*, G. J. A. KOPPELAAR en A. R. EIJMAN te *Kampen*, hebben zonder uitzondering bewezen, groote bekwaamheden in hun vak te bezitten.

De Heer G. WORST te *Zwolle*, vond gedurende den tijd der Tentoonstelling gretig koopers voor alle door hem ingezondene voorwerpen, en vermelden wij met genoegen, dat zulks bijna algemeen de overige heeren kastmakers ten deel viel.

De Heer A. R. EIJMAN te *Kampen* ondervond door de inzending van eene fraai gewerkte porselein- en zilver-kast algemeene, en zelfs Koninklijke goedkeuring.

Vijfde Afdeeling.

Muzijk Instrumenten.

De Heer J. J. ALLGAUER te *Zwolle*, zond ter Tentoonstelling een 6½ octaafs piano, de Heer C. F. A. NABER te *Deventer*, een piano en pianino, beide van 6½ octaaf, terwijl de Heer VAN ES te *Kampen*, een AEolus-windharp leverde, en den als muzijk instrumentmaker zoo gunstig bekenden Heer L. W. ROUMEN te *Kampen*, eene viool en twee strijdstokken.

Om genoemde piano's alhier als muzijk instrumenten te

beoordeelen, of derzelver waarde, in verband tot de kunst, zou de regten der vervaardigers kunnen krenken.

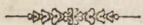
Immers de concertzaal in welke dezelve moesten geplaatst worden, bevatte tevens vele voorwerpen, welke den toon te zeer dempten, en de welluidendheid benamen.

De uiterlijke vorm der stukken des Heeren NABER heeft ons wel voldaan.

Zesde Afdeling.

Kunstwerken en Werktaigen.

Eene Bloementafel van bamboes door G. VAN DEN BOSCH Hz. te *Zwolle* vervaardigd, verwierf veler goedkeuring, en werd door Zijne Majesteit aangekocht.

Wij zijn geen beminnaars van automaten of speelklokken, hoe vernuftig en schoon dan ook uitgedacht of bewerkt.

Voor al wilde ons in laatstgenoemde kunststukken den vorm nimmer bevalen.

De speelklok in mahonijhouten kas, door den Heer G. J. DIEDTERS te *Kampen*, aangeboden, was echter een dergene, welke tot heden ons het meest voldeden.

De door den Heer G. B. DE HAAS te *Zwolle*, ingezondene oog-instrumenten, schenen ons toe zeer kunstig te zijn bewerkt, doch bij gemis aan de noodige kennis ten dezen, wagen wij het niet, een nader oordeel over dezelve uittespreken.

De Heeren JASINK, G. J. TERMIJN en W. NIERMANS te *Deventer*, leverden geboetseerde beelden, de Heer G. VAN POORTEN aldaar, vervaardigde een van hout.

Het was ons aangenaam door derzelver inzending het bewijs te ontvangen, dat ook de beeldhouwkunde, in dit gewest, met blijvend goed gevolg wordt beoefend.

De Heer J. ENNEMA JR. te *Kampen*, bood diverse schoone galvano polijtypische munten en gedenkpenningen ter Tentoonstelling aan.

Eene schelkoord van Mejufvrouw JOSEPHINE KLIJSSEN te *Zwolle*, werd door onderscheidene dames met bijzondere aandacht beschouwd, en geprezen.

De handbrandsput door den Heer L. BOTTERWEG te *Deventer* ingezonden, deed, naar uiterlijk aanzien, den vervaardiger eere aan.

De Heer A. J. BAARS te *Kampen*, gaf door eenige opgezette dieren, een verdienstelijk bewijs van zijne bekwaamheid, om de beoefenaars der natuurlijke historie, goede diensten te kunnen bewijzen.

De Heeren J. VAN GOOR en F. POETSMA beide te *Kampen*, boden scheepjes aan, paviljoenschepen voorstellende.

Het modelscheepje van eerstgenoemden, was zeer goed gewerkt, doch naar onze beschouwing, te lang naar deszelfs wijde.

De opgegevene maat was lang over steven 68 Amsterd. voeten, wijd 18½ idem en hol 7 voeten, en nu oordeelde de kenner!

J. PALLAND klompenmaker te *Kampen*, gaf, door de aanbieding van een paar klompen naar kromme leesten gewerkt, een bewijs dat hij zijn vak uitmuntend goed verstaat.

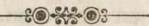
De aangebodene weefrieten, kammen en spoelen, door den Heer H. J. VIERDAG te *Zwolle* ingezonden, hebben ons wel voldaan. — Waarom hebben wij hier van zijnen concurrent den Heer BLENKEN niets te vermelden?

Een hangslot van den Heer J. W. KRAMPS te *Deventer*, was geniaal bedacht, en fiks uitgevoerd.

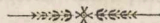
De Heer B. PETERI, kunstdraaijer te *Deventer*, gaf meer dan een bewijs zijn vak met gelukkig gevolg te beoefenen.

Een vorm van letterspecie, voorstellende het Stadhuis te *Kampen*, door den Heer K. VAN HULST aldaar aangeboden, getuigde van bijzondere naauwlettendheid en geduld in de daarstelling. — Ook de tilburij met collingspatent-as van R. VAN DER WEERD wagenmaker en J. H. BUITENDIJK smid, beide te *Kampen* wonende, had bijzondere verdiensten, terwijl diverse voorwerpen van F. HILGEN, stukadoor te *Zwolle* en van B. BERGHUIS horologiemaker te *Deventer*, de eer van goede bewerking niet alleen, maar ook van nieuwe vinding, loflijk deelden.

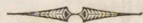
Zevende Afdeeling.

Metalen.

IJZER, KOPER, N. ZILVER, TIN, BLIK EN
LOODWERKEN.

Onder de ingezondene voorwerpen in deze afdeeling op den catalogus voorkomende, vermelden wij gaarne die van de Heeren:

NEDERBURGH NERING BÜGEL en C^o., A. J. WILHELM en J. LIEFTINK te *Deventer*. Waarom was eerstgenoemde firma ditmaal zoo karig ten opzichte van het getal harer ingezondene stukken?

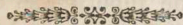
Verder de Heeren G. ELEVELD en A. SCHUTTELAAR te *Zwolle*; H. DALHUIZEN, J. H. BUITENDIJK en J. FIGGE te *Kampen*.

De koperen spuit van J. RIJNBORN te *Deventer*, was goed bedacht en bewerkt, werd beproefd en zeer doelmatig bevonden.

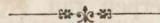
De kunstig en keurig bewerkte haarden en brandvrije kasten van WILHELM, LIEFTINK en SCHUTTELAAR, vonden vele goedkeuring en koopers.

De Heer F. J. H. KLEIJNS, spijkermaker te *Kampen*, beoefent, naar zijne ingezondene monsters te oordeelen, zijn vak op eene wijze welke een goed debiet voorspelt.

Achtste Afdeeling.

Druk-, Bind-, Karton- en Boekwerken.

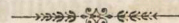

Met volle overtuiging vermelden wij, dat de Heeren boekdrukkers en binders, bewijzen van vooruitgang en volmaking in hun vak hebben geleverd.

De Heeren K. VAN HULST, J. VAN BEVERWIJK, Gebrs. FELS en A. G. ARENTSHORST, hebben wij als zoodanig uit *Kampen*, en R. BOELEN, H. ESKES en J. M. W. WAANDERS uit *Zwolle* te vermelden.

Eene staalkaart inhoudende 38 modellen van verschillende steendrukzaken van den Heer B. B. BLIJDENSTEIN te *Enschede*, beschouwden wij als een waardig tegenhanger der schoone letterproef, door meergenoemden Heer. K. VAN HULST aangeboden.

Negende Afdeeling.

Lederwerk.

De laarzen en schoenen door de Weduwe F. E. FISEUR te *Deventer* aangeboden, heeft men algemeen voor goed werk erkend.

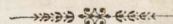
Een doorgenaaid doch geheel digt schoentje, zijnde het bovenleer uit een stuk, door HENDRIKUS VAN 'T ROTH te *Hellendoorn* ingezonden, scheen met eenige overhaasting te zijn bearbeid, een later ingezonden door A. VAN DER MEULEN, schoenmakers leerling te *Kampen*, hielden kenners voor ruim zoo goed gewerkt.

H. RIJKX, leerlooijer te *Kampen*, maakte zich zeer dienstelijk door de aanbieding van diverse soorten van leder; — en waarom hebben wij hier nu de namen niet te vermelden der Heeren MAALDERINK, WOLFF, c. s.

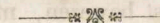
De voorwerpen aangeboden door de Wed. A. N. DUJN, zadellaakster te *Deventer*, H. SCHOLTEN en G. KUIPERS te *Kampen*, hadden alle betrekkelijke verdiensten.

Te *Zwolle* zijn mede diverse goede zadelmakers gevestigd. Jammer dat niemand hunner eenig voorwerp ter Tentoonstelling heeft gezonden.

Tiende Afdeeling.

Aardewerk.

Slechts een tweetal inzenders hebben wij in deze afdeeling

ling te vermelden, namelijk de Heeren J. STAPPER, pottenfabrikant te *Kampen*, en J. W. TANGERINK en J. HEUTGENS te *Deventer*.

Wij hebben de voorwerpen, door genoemde fabrikanten ingezonden, met bijzondere belangstelling op de Tentoonstelling ontmoet, en beschouwd; en ons tevens overtuigd dat hun arbeid aanspraak op verdienste bezit. — Om-trent de prijzen dezer voorwerpen, in verhouding tot die welke elders gefabriceerd worden, te oordeelen, achten wij ons, als met dezelve onbekend, geheel onbevoegd.

Elfde Afdeeling.

Voorwerpen van verschillenden aard.

De nijvere Heeren J. en M. MEESTERS te *Steenwijk*, leverden goed voldoende proeven van Hollandsche en Engelsche formaat-lijm.

Mejufvrouw J. G. D. B. JALINK te *Goor*, heeft eene fraai geborduurde pellerine op de Tentoonstelling geleverd.

De petten door den Heer T. A. SMIT te *Kampen* geleverd, mogten Koninklijke goedkeuring verwerven, terwijl wij de onze gaarne schenken, aan de goede kwaliteit en bewerking der matrassen etc. door den Heer LUCAS BODDE te *Zwolle* ingezonden.

De korenmaten van G. W. KORTENHORST te *Deventer*, schenen verdienstelijk gewerkt.

Mejufvrouw JEANNETTE WEINTHAL en S. E. VAN RUIJVEN HANEWINKEL te *Deventer*, luisterden de Tentoonstelling tevens op door fraaije borduurwerken, en wedijverden met Mej. JALINK op eene waardige wijze.

De WED. JOH. KUIJLMAN te *Kampen*, bood drie rollen matten aan; wij vonden dezelve verdienstelijk gewerkt, vooral de rol russchen matten, zijnde van de breedste soort. Deze rol scheen ons door goede bewerking, breedte en fijnheid, uittemunten.

De Heer H. SCHIPPER te *Kampen*, heeft den landbouw welligt een goede dienst bewezen, met de tentoonstelling van eenen door hem uitgevonden greppelploeg.

Wij huldigen gaarne dit bewijs van vindingrijkheid, en hopen er rijke vruchten van te zullen zien inoogsten.

De Heer F. J. BUITENDIJK, schilder te *Kampen*, heeft door meer dan een voorwerp bewezen, in het kunstlakken, zijnen Chineesche kunstbroederen op zijde te streven.

Een koppel kleine zakpistolen uit staal bewerkt, en een stalen hartsvanger, toonden bij vernieuwing de bekwaamheid van den Heer H. J. VAN GUMSTER te *Zwolle*.

VOORWERPEN,

welke door de, in het Geneeskundig Gesticht voor Krankzinnigen te *Deventer*, verpleegd wordende lijdens, gedurende de twee laatste jaren vervaardigd zijn, en waarvan de inzending op de Tentoonstelling van voorwerpen van Nijverheid en Kunst, is geschied, op vereerende uitnoodiging van Z. Ex. den Heer STAATSRaad GOUVERNEUR der provincie Overijssel.

Men hoort in onze dagen meermalen spreken van teekenen der tijden; het Geneeskundig-gesticht voor Krankzinnigen te *Deventer* rangschikken wij gaarne onder de verblijdende.

Wij prijzen den heldenmoed, maar ook den vromen zin onzer vaderen, die onder het rameijen des krijgs op de onbestorven vesten, nog krachten en geld wisten te besparen, om gesticht naast gesticht van weldadigheid te doen verrijzen, maar om den krankzinnigen regt verstandig te leiden, en liefderijk te verzorgen, die vrucht van zedelijke beschaving, mogt men eerst in onze dagen tot rijpheid zien komen.

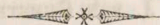
Ruim 90 voorwerpen door de Directie van opgenoemd Gesticht ingezonden, werden in een afzonderlijk lokaal ten toon gesteld.

Over derzelver kunstwaarde te oordeelen, achten wij noch noodig noch nuttig; hoe zeer sommige op den roem van bijzonder verdienstelijke bearbeiding, billijk aanspraak hadden.

Menig bezoeker der tentoonstelling ontboezemde in dit

lokaal komende of vertoevende, den warmsten dank aan de Directie, en allen die de belangen van opgenoemde stichting behartigen; zoo loflijk blijkbaar in de toegezondene voorwerpen, bestendig paarden wij onzen dank met denzelfden, en herhalen dien bij dezen.

Nagekomene Voorwerpen.

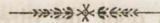

Deze waren vrij talrijk.

Velen dachten dat zij altijd nog tijd genoeg hadden tot inzenden, — en wie onzer werd door de vlugheid des tijds wel niet eens, al was het ook tot zijne schade, verrast! — Ook ditmaal zullen sommigen dit welligt hebben moeten ondervinden, door een minder uitkomende voorstelling hunner voortreffelijke fabriekaten; daar de beste plaatsen, bij derzelver aankomst, reeds waren ingenomen.

Sommigen derzelve konden zelfs op den catalogus niet verschijnen, als nog na het afdrukken des bijvoegsels ingekomen; en daar van de meesten der inzenders reeds hier en daar in dit overzicht is gesproken, zoo vermeenen wij ons aan hetzelfde hier ook hoofdzakelijk te moeten gedragen.

Intusschen mogen wij toch niet nalaten als bijzonder verdienstelijk te vermelden een stuk 3000 draads calicots door de Heeren HOFKES en Comp. te *Almelo* ingezonden, zijnde op den Powerloon geweven. — Verder eene decimale bascule van B. A. VAN DEN NOORT, en eindelijk eene brandspuit van GEERS. VAN DEN NOORT te *Kampen*, welke laatste was beproefd en uitmuntend werkende bevonden, door het Brand-collegie te *Kampen*, blijkens een daarvan door hetzelfde afgegeven attest.

Hebben wij, bij den aanvang van ons overzicht, ons eenigzins onvoldaan betoond, omdat zoo velen het eigenlijke doel eener Tentoonstelling nog niet hadden begrepen, of schenen, zulks niet te willen begrijpen, wij komen, aan het einde onzer vlugtige beschouwing genaderd, toch eenigzins in verzoeking, of wij het ten dezen uitgesproken oordeel,

ook, zoo niet geheel, dan toch gedeeltelijk terug moeten nemen.

Slaan wij eenen blik op het verledene, dan vinden wij de namen der inzenders op de eerste catalogussen der Tentoonstellingen te *Zwolle*, en later te *Deventer*, andermaal, wat de hoofdzaak betreft, op die van dezen jare te *Kampen* weder.

Wij willen hier geen namen afschrijven, de gegevene wenk zij in de toekomst genoeg voor degene die iets hadden kunnen inzenden, maar het niet deden, en moge derzelver terugblijving onze hooge ingenomenheid met de laatstgehoudene Tentoonstelling dan ook temperen, wij worden echter tot de belijdenis genoopt: de uitkomst des geheels was verblijdend te noemen.

Maar dat wij het ook dankbaar erkennen: hiertoe heeft de E. A. Regering der Stad *Kampen* en de Directie der Grootte Societeit aldaar tevens, door de kostelooze inruiming en het in orde brengen van zeven schoone lokalen, op eene verpligtende wijze medegewerkt.

De Tentoonstelling werd op den 6den Julij 1846 door Z. E. den Heere Staatsraad Gouverneur, in vergadering der Commissie, met eene doeltreffende aanspraak geopend en op den 12den September gesloten.

Met de regeling en rangschikking der voorwerpen hadden zich de Heeren C. A. GLUIJSTEEN, N. VAN BERKUM BIJSTERBOS Jr. en J. D. VAN HASSELT hoofdzakelijk belast.

Het getal dergene die de Tentoonstelling met een bezoek vereerden bedroeg 4611 en onder deze hadden wij, behalven aanzienlijke personen, mede de eer en het genoegen Z. M. DEN KONING te mogen tellen, welke haar op den 23sten Julij Hoogstdezelfs aanzijn deed genieten.

Onder de aangenaamste en schoonste dagen onzes levens, zullen wij bestendig dien dag, als eenen bij uitnemendheid, blijven herdenken.

Als een blijk ook van 's Vorsten welgevallen over het schoone aanzien en de doeltreffende inrigting der Tentoonstelling, vermeenen wij te moeten vermelden, niet alleen eene aanzienlijke deelneming in derzelver loterij, maar ook den aankoop van onderscheidene kostbare voorwerpen op dezelve geplaatst.

Ja, wij herhalen het, 's Vorsten vereerend bezoek dezer Tentoonstelling, heeft eenen diepen, eenen aangename indruk verwekt, en achtergelaten.

De voorwerpen welke verloot zijn geworden, bestonden in 194 prijzen, ter waarde van p. m. f 5,000,-, het getal der uitgegevene loten bedroeg 2519.

ZWOLLE, den 21 October 1846.

De Commissie voor opgemelde Tentoonstelling,

VAN RECHTEREN, *Pres.*

D. VAN SCHREVEN, *Secret.*

